

Muzejsko in arhivsko gradivo

Triglavska muzejska zbirka v Mojstrani

✉ Elizabeta Gradnik

Triglavska muzejska zbirka se nahaja na Triglavski cesti 50 v Mojstrani. Stavbo je leta 1902 kot gostilno Pri Peričniku zgradil Jože Jakelj, po domače Jozl, ki je vse življenje pasel ovce in siril v Vratih, kjer je bil tudi oskrbnik Aljaževoga doma. Stavba je bila po drugi svetovni vojni podržavljena; kot okrevališče za svoje študente jo je uporabljala beograjska univerza. Leta 1975 je lastnik postalo Naravno zdravilišče Triglav. Planinsko društvo Dovje-Mojstrana je z njim sklenilo najemno pogodbo, stavbo adaptiralo in 5. avgusta 1984 v njej odprlo Triglavsko muzejsko zbirko. Danes je stavba, ki ji domačini še vedno pravijo »pri Jozlnu«, denacionalizirana, z lastniki pa je zopet sklenjena najemna pogodba. Z zbirko upravlja Gornjesavski muzej Jesenice.

Zbirka predstavlja zgodovino slovenskega planinstva od prvih pristopov na Triglav do začetka druge svetovne vojne, in sicer v ožjem okolišju vzhodnih Julijskih Alp. V sedmih prostorih so s predmetnim, fotografskim in arhivskim gradivom prikazani naslednji vsebinski sklopi: Triglavski narodni park, Prvi pristopi na Triglav in delovanje tujih planin-

skih društev pri nas, Ustanovitev in delovanje Slovenskega planinskega društva, Gorsko vodništvo, Turistovski klub Skala, Delovanje gorenjskih podružnic Slovenskega planinskega društva ter Gorska reševalna služba.

Zbirka ima urejeno inventarno knjigo, v kateri je trenutno vpisanih 1849 inventarnih števil. Gre za predmetno gradivo, povezano z zgodovino in razvojem gorništv, alpinizma, gorskega vodništva in reševalne službe: kamni, fosili, okamnine, likovna dela, makete, različna

Družba mladih hribolazcev pred nekdanjo drvarsko kočjo pri Žagani peči leta 1917. Foto: Bine Umnik (Vir: Triglavska muzejska zbirka)

planinska oprema, tj. planinske palice, krpelje, smuči, dereze, planinska obleka in obutev, cepini, vrvi, razno orodje za nadelavo, popravilo ali zavarovanje planinskih poti, plezalni klini, vponke, kačipotne in druge table, štampiljke, medalje, priznanja, diplome, vodniški znaki, prapori, našitki, značke, vodniške knjižice, planinske izkaznice, oprema gorske reševalne službe ... Med gradivom, ki ga lahko obravnavamo kot muzejski predmet ali arhivalijo, so tudi mnoge vpisne knjige, npr. iz Orožnove kočice na Črni prsti iz leta 1894.

Hranimo tudi 28 škatel arhivskega gradiva, v katerih so shranjeni različni dokumenti, tiskovine, zemljevidi, vabila, članske izkaznice, zapisniki, dnevniki, vsebine vpisnih doz bivakov, reklamno gradivo, članki, načrti, korespondence, hemeroteke, obrazci, evidenčni kartoni, dopisi itn. Med njim so mnoge dragocenosti, če omenim samo ročno napisan časopis piparjev iz leta 1895, zemljevid s podpisom Franca Kadičnika in dopise Jakoba Aljaža. Nekaj arhivskega gradiva se nanaša tudi na lokalno zgodovino, npr. dokumentacija nekdanje mojstranske

cementarne. Del arhiva predstavlja zapuščina planinskega fotografa Jaka Čopa, prav tako hranimo obsežen fond njegovih fotografij, diapozitivov in negativov.

Trenutno urejamo fototeko, ki je zelo obsežna, v njej pa so originalne fotografije, preslikave, diapozitivi, steklene plošče, fotoalbumi. Ukvarjamo se z identifikacijo še ne razvozlanih fotografij, ki jih je bilo v zbirki kar veliko. V neprecenljivo pomoč pri tem nam je bil pokojni oskrbnik zbirke Avgust Delavec, ki mu je z njegovim širokim poznavanjem planinske zgodovine uspelo prepoznati veliko fotografij. Pred sedmimi leti sta se z Vlastom Kopačem dogovarjala, da bi skupaj pregledala gradivo in ga kolikor mogoče prepoznala. Žal ju danes ni več med nami in del gradiva je ostal neidentificiran. Zato pa nam sedaj veliko pomaga France Malešič, gorski reševalec, planinski pisec in zbiralec gradiva o nesrečah ter zgodovini reševanja v gorah. Z njegovo pomočjo in sodelovanjem ostalih poznavalcev skušamo prepoznati čim več. Fotografije tudi skeniramo in še letos načrtujemo vnos v muzej-

Skalaši na Kumu 1924 (Vir: Triglavska muzejska zbirka)

Piparja Anton Škof in Josip Hauptman pod Peričnikom; po letu 1900. Foto: Anton Gregorec. (Vir: Triglavska muzejska zbirka)

ski računalniški program, s čimer bo gradivo bolj urejeno in pregledno. Del teh fotografij je predstavljen na razstavi Iz planinske fototeke, ki jo je Gornjesavski muzej odprl 6. decembra in je bila na ogled do konca januarja 2008 v Lijnjekovi hiši v Kranjski Gori.

V zbirki je tudi več albumov pretežno planinskih značk ter koloriranih, črno-belih in barvnih razglednic. Motivi so predvsem iz Julijskih Alp in okoliških krajev, manj pa so zastopana ostala gorska in hribovska področja Slovenije.

Knjižnica Triglavske zbirke obsega 263 knjig, edicije DÖAV in ÖTC ter celotno vezano zbirko Planinskih vestnikov - edini neoriginalni (fotokopija) med njimi je ravno prvi iz leta 1895 - mogoče ga še kdo hrani in ga je pripravljen na tak ali drugačen način odstopiti muzeju ...? Veliko muzejskega gradiva je bilo zbranega že pred letom 1984, pri čemer sta večino dela opravili Planinski društvi Jesenice in Dovje-Mojstrana. Leta 1998 je svoje zbrano gradivo za planinski muzej podarila Planinska zveza Slovenije, in sicer 787 predmetov, šest

škatel arhivskega gradiva, več kartotek, plakatov, diplom, planinskih publikacij, diapozitivov in fotografij.

Ob vsem povedanem pa velja poudariti, da večina gradiva datira v čas pred drugo svetovno vojno. Manjka nam torej gradivo zadnjih šestdesetih let, povezano z alpinističnimi dosežki doma in na tujem, odpravami v tuja gorstva. Bolj malo je tudi starih planinskih oblačil in pokrival. Prav tako pogrešamo gradivo iz ostale Slovenije in zamejstva, saj je bila Triglavska muzejska zbirka že od začetka zasnovana tako, da pokriva predvsem področje naših Julijskih Alp, deloma Karavank, ne pa tudi Kamniško-Savinjskih Alp, Pohorja, Gorjancev, Škofjeloškega hribovja itn. Zato smo kljub precej obsežnemu fondu in pomanjkanju ustreznih depojskih prostorov še vedno veseli vsakega novega gradiva, saj z zbiranjem izpolnjujemo eno osnovnih poslanstev muzeja, v veliko pomoč pa nam bo tudi pri pravi stalne postavitve in občasnih razstav v načrtovanem slovenskem planinskem muzeju v Mojstrani. ●